

mentén. A lelőhelyen három homokdomb húzódik keresztül. A Ny-i végében található homokdomb oldalában egy régen használt, megközelítőleg 30 m átmérőjű, 5–6 m mélységű homokbánya található. A területről a kutatás megkezdése előtt irtották ki a gyümölcsfákat. A felszint bejárva kerámia nem került elő. Az előzetes hatástanulmányok alapján késő bronzkori, valamint Árpád-kori telep volt várható.

A terület É-i középső részén 2 régészeti jelenséget dokumentáltak. Mindkét objektum különálló, földbe mélyített kültéri Árpád-kori szabadtéri kemence. Az egyik jelenségben egy szájjal lefelé fordított, nyers színű, teljesen ép áldozati fazék került elő. Az objektum alján elkülöníthető az oldalfalba bevált kemence, az előtte lévő hamusgödör, valamint egy bejárati rész. A kemence fedett volt, a bejárati résznél oszlophelyek voltak megfigyelhetőek. A hamusgödör alja 3–4 cm vastagságban átgett. A másik kemence lejárati részénél négy lépcsőfok is megfigyelhető volt. A kemence betöltésének felső rétegében, 60 cm-es relatív mélységben ló maradványait dokumentáltak.

A leletanyag az elsődleges feldolgozás után az MNM-ben kerül végleges elhelyezésre.

A feltárás munkatársai: Majerik Vera régész; Erdei Krisztina és Farkas Gábor technikusok.

NICKLAS LARSSON

148. Kárász, Fekete-Petrőc-dűlő (KÖH 24741)

(Baranya megye) Kö

Kárász Ny-i határrészében, a Szalatnakra vezető út D-i oldalán a hagyomány szerint régen falu állt. A petrőci templom helyét 1960-ban Reuter Camillo találta meg földrajzi nevek segítségével. A lelőhelyet Patton Gábor és Máté Gábor korábban beazonosították, terepbejárásomon is ők kalauzoltak. 2011. március 28-án a Szalatnaki-patak DNy-i felén fekvő legelőn, a vízzel párhuzamos domb DK-i végén néhány nagyobb követ figyeltünk meg, átellenes, ÉNy-i végén pedig vakondtúrásból néhány pelyvás soványítású téglatoredéket és egy-két középkori cserepet gyűjtöttünk. A templom valószínűleg ezzel az objektummal azonosítható, de a másik, köves folt is bizonyára középkori épület helyét jelzi.

Munkatársak: Máté Gábor, Patton Gábor.

K. NÉMETH ANDRÁS

149. Kecskemét, Horváth-tanya I – II. (Mercedes vasúti kiágazás)

(KÖH 76651, 76655)

(Bács-Kiskun megye) Sza, A, H, Á, Kú

A DAIMLER AG Kecskemét D-i határában építette meg új gyárát, ami új iparvágány építésével járt. Ennek nyíltvonalis kiágazása Kecskemét állomástól 6,5 km-re, a Városföldi elágazástól pedig 4,7 km-re, az 5-ös sz. főút átjárójának a közelében lesz.

A területen a KÖSZ munkatársai 2009. december 14-én, ill. 2010. május 21-én az előzetes terepbejárás (Fekete Csanád) közvetlen régészeti lelőhelyre utaló nyomot nem találtak, azon-

ban a terepi körülmények egyik esetben sem voltak ideálisak, az első alkalommal a friss szántás és a téli körülmények, míg tavasszal a sűrű gabona akadályozta a megfigyeléseket.

A Mercedes-gyár beruházási területén több nagy felületű települést is feltártak 2008–2009 folyamán, többek között a gyárterületen haladó vasúti nyomvonal teljes szakaszát is, de néhány szórványos síron kívül csak különböző korú településrészletek láttak napvilágot. Feltételezhető volt, hogy a gyárterületről D-re húzódó, intenzív dombhátakkal tagolt részen található a településekhez tartozó temetkezések. A tárgyalt vasúti nyomvonalszakaszhoz közel eső, Mindszenti-dűlő I. (RL-11, KÖH 59844) lelőhely közel érintette a gyárterület D-i határát. Az említett lelőhelyen egy több korszakú, nagy kiterjedésű, igen intenzív szarmata településrészlet került elő.³¹

A 2011. évi munkákat régészeti megfigyelés mellett végezték a kiágazás területén. Március 8–19. között 3 lelőhelyet lehetett lokalizálni. A kiágazás É-i szélénél a korábban már részben megkutatott RL-11 lelőhely kis részlete került elő. Ettől D-re egy szarmata temetőrészletet érintett a nyomvonal (Mercedes, vasúti kiágazás, Horváth-tanya I.). Újabb üres szakasz után, a következő dombhát aljában egy soros honfoglalás kori temető volt, míg a dombháton egy jelentősebb halmos szarmata temető került elő. A domboldal DK-i szakaszán egy avar település indult, mely egészen a Szeged–Kecskemét vasúti vonalig húzódik (Mercedes, vasúti kiágazás, Horváth-tanya II.).

A megelőző feltárást március 21. és április 15. között végeztük. A lehumusztolt 10 742 m²-nyi területből 8 962 m² bizonyult teljesen fedettnek: 147 objektumot tártunk fel, melyhez 176 stratigráfiai egységet rendeltünk.

Horváth-tanya II.: Az első ütemben az avar település jelenségeit tártuk fel. A korabeli lakóhely a korszakban megszokott ritkább, főként különféle kerítőárokossal szabdaltszerű települési struktúrát mutatott. A terület két végén volt egy-egy sűrűsödési pont, ahol nagyobb számú élelemtároló gödör került elő egy-egy kupacban. A településrészlet középső részén egy épület részlete esett a nyomvonalba, a padlóján tapasztásmaradványokkal és a szövöszékre utaló karólyukokkal. A legkiemelkedőbb jelenség a terület K-i szélénél látott napvilágot. A nagy méretű, szabálytalan alapú foltként mutatkozó objektum bontása során 5 egymásra átsó, előtérgödörös kemence került elő. Az objektumokban kisebb mennyiségű leletanyag volt, döntően kerámia és állatsont. Ezek alapján a településrészlet életét a 8. század második felétől a 9. század első harmadáig tartó időszakra keltezhetjük.

A településnyomokat követően egy magasabban kiemelkedő dombháton egy szarmata halmos temető részletét kutattuk. Összesen 10, döntően DK–ÉNy tájolású temetkezést tártunk fel, melyek közül 9 korabeli rablásnak esett áldozatul. A sírok közül 6-ot jelentős méretű körárok vett körül. Kiemelkedett közülük az a temetkezés, melynek igen nagy méretű, 420×200 cm-es sírgödörében – melyet 17 m átmérőjű árokkal kerítettek – egy gerendavázás sír építménynek jelentős famaradványai voltak. A sírban lévő elhunyt kiemelkedő társadalmi helyzetére

31 RKM 2009, 240–241.